

Венцислав Сергиев

ДЪНОВИЗМЪТ – СПОРНО ПРИВЛЕКАТЕЛЕН И БЕЗСПОРНО ОПАСЕН

Abstract: Ventsislav Sergiev, *Deunovism – Doubtfully Attractive and Undoubtedly Dangerous*.

“Deunovism” represents an image of New Age culture. It advocates for a universal religion devoid of dogmas, rules, and institutions, which it views as a form of denying God and depersonalizing humanity. The primary aim of the Orthodox Church is to guide a person towards theosis, a fellowship and union with God, and to transform humanity into God-like beings. In contrast, “Deunovism” seeks to replace the concept of a divine-human relationship with that of a human-God.

Keywords: *Systematic Theology, Religious Studies, History of Non-Orthodox Confessions*

Размишленията в настоящия текст са главно в две насоки: първа, къде е опасността от разпространението на дъновизма и втора – защо продължава да е притегателна сила, а последователите му твърдят, че дъновизмът е продължение на християнството.

Като окултно и теософско учение, той е смесица от гностицизъм, окултизъм, мистицизъм, теософия, пантеизъм, неосатанизъм и личните предсказания на неговия основател – Петър Дънов. Като се прибавят масонският подход на структуриране и пропагандата на комунистическите идеи, се получава съвкупност от вредни въздействия както върху неговите последователи, така и върху всеки неуверен човек, който търси истинната вяра.

Опасността от дъновизма може да бъде видяна от два ъгъла – вътрешен и външен. Вътрешният е свързан с отклоняването от Христовата вяра, а външната е обвързана със засилващото се дехристиянизиране на българското общество: „Формира се някаква нова религия, изгражда се християнство без Христос и православие без

Църква.¹

Вероятно някой би запитал: каква опасност откривате зад тези облечени в бели дрехи човеци, които са благи, усмихнати, определят се като последователи на Христос, а тяхното „Бяло братство“ говори за истината, доброто, ненасилието и любовта към природата и към Бога?

Нека направим макар и схематичен опит за портрет на православно християнин и го сравним с този на дъновиста, така ясно ще проличат различията. Средоточието за християнина е личността на Богочовека, той изповядва Символа на вярата, в основата на който стои триадологията, приема Църквата с нейните тайнства и обреди като общност на любовта и Тяло Христово, не се кланя на идоли, отхвърля езическите култове и идеята за прераждането, убеден е, че има ад и рай, отрича Дарвиновата еволюция, окултизма, масонството и комунистическите идеи. Православният християнин твърдо изповядва, че Господ Иисус Христос е Пътят, и Истината и Животът и никой не дохожда при Отца, освен чрез Него (вж. Йоан 14:6), а Църквата, която Той основа, е стълб и крепило на истината (1 Тим.3:15) и портите адови няма да ѝ надделеят (Мат.16:18).²

¹ Виж у: Клара Тонева, *Секуларизираната религиозност*. София, 2018, с. 30.

² Християнството е христоцентрично, то е немислимо без възплъщението, кръстните страдания, смъртта и възкресението на Иисус Христос. Цялото апостолско и светоотеческо осмисляне на света и на човека се базира на христорологичната основа на битието и смисъла на всичко сътворено. (Вж. у Иустин Попович. *Философски пропасти*. Света гора, Атон, 2006, с.96, където авторът пише: „извън Неговата богочовешка личност истината е онтологично невъзможна; вж. също Ст. Санджаковци, „Богочовекът Христос – критерий за всички ценности“, *Мирна*, 16 (2002), с. 35.; К. Стаматова, „Христоцентрични начала на православното богословие“. *Духовна култура*, 2 (2009), с.28-30.). Докосването до глъбинната същност на човека и Църквата е възможно само в христорологична перспектива (вж. Прот. Сергей Булгаков, „Църквата“. *Духовна култура*, 11 (1995), с. 1–3; Пергамски митр. Йоан. Зизиулас, „Църквата като място на истината“. *Мирна*, 17 (2002), с.57, където авторът подчертава, че „Църквата не познава друга реалност или опит за общение, който да е така съвършен, както св. Евхаристия“.). Превъзходната аналогия „Тяло Христово“ – използвана от св. Ап. Павел – изразява смисъла и целта на християнския живот – няма път към есхатологично съвършенство без активна деятелност, която е същностен белег, на новата човечност в Христос (вж. у прот. Димитру Станилоае. „Православното учение за спасението и неговото значение за християнското служение в света“. – В: М. Стоядинов, *Изтокът и Западът за личността и обществото*).

Дъновистът е член на т.нар. Бяло братство, което е изградено на масонски принцип, той открива в личността на своя лидер тайствена сила, показател за велик ум, за божествена посветеност, недостъпна за него. Отрича троичния догмат, твърди че съвременната Църква е „Църква на мъртвите“, „Църква на лъжите“,¹ отхвърля сакраменталния характер на тайствата и практикува култ, който е лично създаден от П. Дънов: поклони, гимнастика, ходене по роса, посрещане на Слънцето и др; споделя теософската идея за прераждането, вярва в ясновидството и наличието на извънземни цивилизации; привърженик е на еволюционната теория и др.

Какъв е изводът - дъновистът е антипод на православния християнин. Самонареклият се негов Учител често и със замах цитира Библията, като пропуска един неин стих: „А вие недейте се нарича учители, защото един е вашият учител- Христос“(Мат.23:8). Целта е видима – „учителят“ да бъде фанатично тачен вместо Господ Иисус Христос. Според учението на Дънов, „учителят“ е последната реинкарнация на Иисус Христос. При дъновизма злоупотребите с християнските истини са категорични - те са в противохристиянски контекст и разглеждани в този по-широк смисъл, те всъщност се лишават от своето съдържание.

Затова не е редно да се говори за разлики между дъновизма от християнството; изразено на геометричен език, учението на Дънов е християнството, преобърнато на 180 градуса. Как по друг начин да определим факта, че П. Дънов открито и без колебание цели унищожаването на Православната църква, определена от него като „църквата на лъжите“: "Сегашните църкви трябва да се разрушат; тогава вие ще възкръснете и слънцето ще ви сгрее... Моят Господ е Бог на безверниците, т.е. на тези, които не вярват в днешните пророци (свещениците)".²

Наред с тези рушителни призови дъновистът непрестанно говори за светлина и доброта към хората. Чрез теософския смисъл на понятията любов, истина и труд се прави опит за морално оправдаване на злото, което всъщност е показател за неосатанизъм, който

Богословски перспективи. Велико Търново, 2001, с. 160.).

¹ Петър Дънов, *Сила и живот*, том 5, София, 2011, с. 656.

² *Пак там*, с. 675. *Неделна беседа*, 2 април, 1922 г.

не само че няма нищо общо с християнството, но и на мястото на Богочовека е поставен антихристът. Какво следва от подмяната на понятията за добро и зло? Според П. Дънов: “Който вярва в доброто, рано или късно ще придобие нещо. Но и в злото да вярва, пак ще придобие нещо”¹(29 лекция на МОК от 28 март 1930г. София-Изгрев), „Даже и дяволът, ако ви даде добра форма, вземете я...“². Така, посредством неосатанинския дуализъм злото и доброто стават тъждествени, за да може злото да бъде представено като добро. Като служи на злото, и без Божията благодат, човек сам ще се усъвършенства и ще стане „бог“. Добродетелите имат нищожно значение, а се узаконява безнравственото поведение. Според П. Дънов „не струва човек да се жени, защото това не е сватба, а свада“³. Той прокламира пълната свобода в отношенията между половете и по този начин отхвърля тайнството Брак, както отрича и самата Христова Църква.

Външната опасност се изразява във все по-силното дехристианизизиране на обществото. Така се създава възможност за появата и нахлуването на разнообразни религиозни формирания, сред които е и дъновизмът. Достатъчно е да споменем примера с един от факултетите на СУ „Св. Климент Охридски“, където преди няколко години в бакалавърския курс се предлага предметът „Езотерични системи за духовно развитие на личността“ или пък предаванията по Националната телевизия като „Новото познание“ и „Пътеки“ в които се популяризират идеи, сродни на дъновизма и противни на християнството.⁴ И още – докато все още се водеше спорът да се изучава ли Православието, дъновизмът правеше опити да внесе паневритмията в училищата, като замаскирано си служи с програмата „Здраве чрез движение сред природата“.

¹ Петър Дънов, *Закопи на доброто*, том 2, София, 1940, с. 79.

² Петър Дънов, *Веригата на Божествената любов*, София, 2007, с. 438.

³ Петър Дънов, *Великата майка*, София, 2006, с.135 (това са цикъл беседи изнасяни от Дънов само пред жени в периода 1917-1932г.).

⁴ Ако преди медиите бяха средство за пропаганда на властта, то днес внушават собствена ценностна система и провеждат собствени политики. Вж. повече у Мариан Стоядинов, *Църква, общност, общество*, Велико Търново, 2009, с.110, където авторът казва: „Нашата работа е част от идентичността ни, но нашите информационни потребности – също“, т.е. ние се разкриваме и чрез телевизионните предавания, които гледаме, чрез сайтовете в мрежата, които ползваме и др.

Нека откروим и един опасен идейно - политически аспект от учението на П. Дънов, свързан с разпространението на крайно левите идеи, особено заклеяването на частната собственост. Много от изследователите извеждат общия корен на дъновизма и комунизма. Афинитетът на П. Дънов към комунизма е закономерен, защото неговото общество по своята същност е комасонска организация, възникнала по линията на бялото, теософско масонство, а БКП е структурирано въз основа на кръг „Звено“ по линията на червеното масонство. Оттук и тревогата относно, разпространението на масонството в нашето общество, включително и сред свещеническите среди. Тази опасност не е нова, тя датира в историята, но днес е обхванала всички слоеве, включително и политиката. Принос за това има и Бялото братство, което название буквално се схваща като бяло масонство, наред с червеното, черното и синьото.

П. Дънов възпроизвежда в своята организация комунистическите комуни, основани без Иисус Христос и Неговата Църква, а петолъчката на Бялото братство, която има функцията на свещен символ на Луцифер, покрива гроба на П. Дънов, на когото принадлежат думите: „Някои се опълчват против дявола, но съвременното общество не знае колко много дължи на него. Вие трябва да благодарите на дявола и ако той би изчезнал само за един миг от света, би настанал голям смут.“¹

Обясненията на П. Дънов за Бога се отнасят за “ великия архитект“ на Вселената, който е основният “бог“ на масонската доктрина. Великият архитект борави с чук , пергел, отвес, мистрия и др., т.е. все с масонски символи; в зависимост от ролята на “великия архитект“ на Вселената се извежда и ролята на “зидарите-строители“.²

И така, П. Дънов отхвърля жертвата на самопринизилия се Бог Син, Неговото възкресение и Второ пришествие. Чрез своето “учение“ той култивира човекобога, и по точно- илюзията, че падналият човек със собствени сили и чрез талмудиско-кабалистични указания може да стане бог.

¹ Петър Дънов, *Учителя за Библията*, т.2, София, 2003г, с. 194.

² Петър Дънов, *Веригата...*, София, 2007, с. 287 (на събора през 1912г. във В. Търново, Дънов обещава на учениците си, че ще ги направи от ученици – зидари, които Господ ще удостои със специални задачи.)

Нека направим кратка съпоставка между отношението на Българската Православна Църква към дъновизма преди 90 години и днес.

На 7 юли 1922 г. е прието авторитетно църковно решение, което официално обявява Дънов за лъжеучител, самоотлъчил се от Църквата, а учението му за еретическо и опасно за вътрешния мир и обществения морал¹. Какво се случва днес, през 2020г.? В общественото съзнание гласът на Българската православна църква рядко бива търсен или чуван, излишно е да напомняме за отношенията към свещенослужителите и т.н.² Затова е необходима не толкова яростна пропаганда срещу дъновизма, колкото непрестанна апологетика за запазване на нашата идентичност и принадлежност към Православната ни църква, а после и към българският род и култура.

Защо независимо от ярките противоречия и непоследователност в дъновисткото учение то отбелязва подем в православна България? В днешното време на пандемия, несигурност и икономическа разруха, човек много по-лесно се поддава на обещания за здраве, сили, радост, усъвършенстване на способностите, младост и висша красота, които членуването в Бялото братство би донесло. Дъновизмът умело приспособява разнообразни религиозни и философски възгледи, избирателно си служи с библейски цитати и като от вълшебна кутия предоставя отговорите на всичко и за всички.

Някои постъпват в Бялото братство, защото им допадат известни положения от моралната и социалната страна на учението, най-вече тези, които се отнасят до незачитането на семейството и до практикуването на извънбрачното съжителство и сексуалност. Част от тези хора са наивни и приспособяват живота си именно така,

¹ Виж: „Църковен вестник“ бр.22-23. От 30.09.1922г. в посланието българските архиереи съобщават, че П. Дънов се е самоотлъчил от Църквата. Виж също: „Дневник“ бр.6804. от 20.07.1922г.(всекидневен вестник от 1902-1944г.)

² Вж. у Здравко Кънев, "Архим. Проф. Д-р Евтимий Сапунджиев за необходимостта от духовен елит и подготвени богослови". – В:Д. Пенков, *Професор д-р архимандрит Евтимий Сапунджиев: живот, църковна и академична дейност (1884-1943)*, София, 2020, с.73, където авторът отбелязва: „Когато човек се вглежда в онзи, който е над него, когато вижда, че поради слабостите си, неуспява да се пребори с дадено изкушение или страст, тогава врагът на човешкото спасение му вмениява мисли да не се бори и още – да не чува гласа на Църквата...“.

защото действително вярват в проповедите на „учителя“, и защото считат че правят нещо полезно и добро. В това свое поведение обаче те се подчиняват на вътрешни подволеви подбуди и непризнати желаня. Има и хора, които са преживели известни разочарования в семейния живот. В новото за тях общество разбират, че всеки има право да живее както си иска, без да държи сметка дали с това ще навреди на хората около себе си.

От друга страна, езотеричните практики отговарят на широко отразявания през кривото огледало на медиите култ към екстрасенси, астролози, окултисти, магове, йоги, гурута, врачки, учители по рейки. Българите все още се самоопределят като православни християни, но това сякаш се превръща във формалност¹.

Много важна причина за увеличаването на броя на последователите е психологическото въздействие; в интернет изобилстват сайтове, които пристрастяват четящите ги, особено ако са духовно непросветени, ако са преживели тежки житейски загуби и страдания.

В обобщение на посоченото до тук:

Учението на Бялото братство не е християнско, а отричането и явните хули срещу същността на православната вяра обезсмислят твърдението на дъновистите, че са християни.

Неосатаниските критерии на дъновизма относно доброто и злото водят до релативизиране на нравствените добродетели чрез пренебрежително отношение към брака, чрез насърчаването на свободния начин на живот и на извънбрачната сексуалност.

Външната опасност се крие в толерантността и донякъде участието на държавата в разпространението на дъновистките постановки, в частност паневритмията, която е езически култ към Слънцето.

Учението на Дънов продължава да печели свои поддръжници по няколко причини:

-Дъновизмът е съвкупност от различни религиозни и философски движения и възгледи, основани на личната интерпретация на духовния му водач, владеещ уменията да привлича последователи; П.

¹ Повече за религиозните нагласи сред българите вж. у Мария Серафимова, „Многоцветната „картина“ на религиозността в българското общество“. – В: Сл. Вълчанов, Ан. Хубанчев, И. Найденов, *Библия, Култура, Диалог. Сборник изследвания и студии*, т.1, София, 2009, с. 267-279.

Дънов щедро предлага обещания на принципа „за всекиго по нещо“.

- Любознателният, интелигентен, но духовно неориентиран човек, който не познава Божественото откровение, естествено търси отговорите на въпроси за бъдещето, за това дали има живот след смъртта и др. Хората наивно се доверяват на приказките за извънземни цивилизации, за прераждания и вселявания на душите, за живот и на другите планети, за идването на Шестата раса и т.н.

- Възприемането на Църквата главно като институция и демонстрирането на принадлежност към православната вяра само формално води до търсенето на алтернативни религиозни преживявания.

- Бялото братство е известно с явната си материална осигуреност и задгранично спонсорство, а това привлича хора, водени от подобни съображения.

Накрая, важният въпрос - какъв трябва да е подходът към дъновизма, като към религиозно движение, сравнявано от мнозина с Ню Ейдж? Въпросът е от особено значение, тъй като говорим за различни подходи и от една страна към твърдо изповядващите дъновизма, от втора - към християните, които по някакви причини са изоставили Църквата, впоследствие са припознали дъновизма, и то трета към все още колебаещите се, но показващи интерес към учението на Бялото братство.

Това е тема, която е необходимо да бъде изследвана, в контекста на световната глобализация тенденциите са три: първата е свързана със стремежите за световен религиозен синкретизъм, втората - с опитите на различни религиозни движения да доминират над световните културни религии, а третата - с разбирането, че богословите ще вникват в смисъла на Божия промисъл за многообразие на религиозните форми в света.

Относно опитите различни религиозни движения, в частност дъновизма, да се съизмерва и съперничи на утвърдените световни религии, е необходимо да се посочат някои от по-важните въпроси, които те пораждат:

Дали дъновизмът е религиозно движение и ако отговорът е – да – в какъв смисъл се определя като такава; какво е отношението му и претенциите, които заявява към християнството; какъв да е богословският подход към него – пренебрегване, апологетичност или ди-

алогичност и кои фактори обуславят подхода; какви са възможните решения на практическия отговор, защото диференциращото отношение към широкото му разпространение предполага задълбочено познаване на учението, както и внимателен поглед към духовното състояние на присъединяващите се към него; какво да се направи срещу това, християни да не изоставят своята вяра в търсене на алтернативни религиозни преживявания.¹

Относно диалогичността доктриналното ядро на вярата е нейната същност и на нивото на тази същност не трябва да се правят компромиси. Нужно е да се общува с другите и да им се благовести за непреходността на Христовото учение но, за да се постигне убедителност, онова, което се изрича, трябва да е в хармония с личния християнски живот и опит. По думите на отец Ал. Шмеман „Мисията на християните не е да проповядват Христос, а да бъдат християни в живота“.²

¹ Вж. повече у архиеп. Анастасий Янулатос, *Православието и глобализацията*, Силистра, 2005, с.32-33; Прот. Г. Пападимитриу, *Едно православно гледище за нехристиянските религии*. Съст. и прев. И. Мерджанова. Силистра, 2003, с. 110-116; Клара Стаматова, „Православният възглед за отношението към нехристиянските религии“. – В: С. Евстатиев, *Религиите в Европа и бъдещето на Православието*, София, 2006, с. 57-64.

² Александър Шмеман, *За живота...*, 149.